A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2021. április 15.*

[A 2021. május 12-i végzéssel kijavított szöveg]

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Tartással kapcsolatos ügyekben hozott határozatok elismerése és végrehajtása – 4/2009/EK rendelet – Időbeli hatály – 75. cikk – Valamely tagállam bírósága által az Európai Unióhoz való csatlakozást megelőzően hozott határozatok”

A C-729/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Court of Appeal in Northern Ireland (Észak-Írország fellebbviteli bírósága, Egyesült Királyság) a Bírósághoz 2019. október 2-án érkezett, 2019. szeptember 2-i határozatával terjesztett elő a

TKF

és

a **Department of Justice for Northern Ireland**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Prechal tanácselnök, N. Wahl, F. Biltgen, L. S. Rossi (előadó) és J. Passer bírák,

főtanácsnok: G. Hogan,

hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2020. október 14-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– [A 2021. május 12-i végzéssel kijavítva] TKF képviseletében R. Lavery QC, C. McGarrity solicitor és M. McGowan barrister,

– [A 2021. május 12-i végzéssel kijavítva] a Department of Justice for Northern Ireland képviseletében K. Brown, meghatalmazotti minőségben, segítői: T. McGleenan QC és L. McMahon barrister,

* Az eljárás nyelve: angol.

– [A 2021. május 12-i végzéssel kijavítva] a lengyel kormány képviseletében S. Żyrek, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Wilderspin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2020. november 12-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet (HL 2009. L 7., 1. o.; helyesbítések: HL 2011. L 131., 26. o., HL 2013. L 8., 19. o., HL 2013. L 281., 29. o.) 75. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a TKF lengyel állampolgár és a Department of Justice for Northern Ireland (Észak-Írország igazságügyi minisztériuma) mint az e rendeletből eredő kötelezettségek teljesítéséért felelős központi hatóság között a Lengyelországban ezen állam Európai Unióhoz való csatlakozását megelőzően hozott, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatok Egyesült Királyságban való elismerése és végrehajtása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 44/2001 rendelet

3 A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendeletnek (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.) az e rendelet „Átmeneti rendelkezések” című VI. fejezetébe tartozó 66. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) E rendelet kizárólag a hatálybalépését követően indított eljárásokra, és alaki követelményeknek megfelelően elkészített vagy közokiratként nyilvántartásba vett okiratokra alkalmazható.

(2) Ha azonban a származási tagállamban folyó eljárást e rendelet hatálybalépését megelőzően indították, a hatálybalépést követően hozott határozatot a III. fejezetnek megfelelően kell elismerni és végrehajtani,

a) amennyiben a származási tagállamban folyó eljárást a [polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-én Brüsszelben aláírt] Brüsszeli [(HL 1972. L 299., 32. o.)] vagy a [polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1988. szeptember 16-án Luganóban aláírt] Luganói Egyezménynek [(HL 1988. L 319., 9. o.)] mind a származási tagállamban, mind a címzett tagállamban történő hatálybalépését követően indították;

b) minden más esetben, ha a joghatóság a II. fejezet vagy a származási tagállam és a címzett tagállam között megkötött, az eljárás megindításának időpontjában hatályos egyezmény szabályaival összhangban lévő szabályokon alapul.”

A 4/2009 rendelet

4 A 4/2009 rendelet (31), (44) és (47) preambulumbekezdése az alábbiakat mondja ki:

„(31) A tartási követelések határokon átnyúló behajtásának megkönnyítése érdekében létre kell hozni egy a tagállamok által kinevezett központi hatóságok együttműködését szabályozó rendszert. E hatóságoknak segítséget kell nyújtaniuk a tartási követelés jogosultjainak és kötelezettjeinek jogaiknak más tagállamban történő érvényesítéséhez a meglévő határozatok elismerése, végrehajthatóvá nyilvánítása és végrehajtása, valamint ilyen határozatok módosítása vagy határozat meghozatala iránti kérelmek benyújtása révén. A hatóságoknak továbbá információcserét kell folytatniuk a kötelezettek és a jogosultak tartózkodási helyének megállapítása, valamint szükség esetén jövedelmük és vagyonuk meghatározása érdekében. Végül pedig az általános jellegű információk cseréje révén együtt kell működniük, és segíteniük kell a tagállamuk illetékes hatóságai közötti együttműködést.

[…]

(44) E rendeletnek módosítania kell a [44/2001] rendeletet, és annak a tartási kötelezettségekre alkalmazandó rendelkezései helyébe kell lépnie. E rendelet átmeneti rendelkezéseire is figyelemmel, a tagállamoknak a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságra, az elismerésre, a végrehajthatóságra és a határozatok végrehajtására e rendelet [helyesen: a joghatóságra, a határozatok elismerésére, végrehajthatóságára és végrehajtására, valamint a költségmentességre e rendelet] alkalmazásának időpontjától kezdődően a [44/2001] rendelet rendelkezései helyett e rendelet rendelkezéseit kell alkalmazniuk.

[…]

(47) Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, az Egyesült Királyság és Írország helyzetéről szóló jegyzőkönyv 1. és 2. cikke értelmében az Egyesült Királyság nem vesz részt ennek a rendeletnek az elfogadásában, az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó. Ez nem érinti az Egyesült Királyság arra vonatkozó lehetőségét, hogy az említett jegyzőkönyv 4. cikkével összhangban bejelentse azon szándékát, hogy e rendelet elfogadását követően elfogadja ezt a rendeletet.”

5 A 4/2009 rendelet „Hatály” című 1. cikkének (2) bekezdése előírja:

„E rendelet alkalmazásában »tagállam« valamennyi tagállam, amelyre e rendelet alkalmazandó.”

6 E rendelet „Fogalommeghatározások” című 2. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Ennek a rendeletnek az alkalmazásában:

1. »határozat«: a tartással kapcsolatos ügyekben valamely tagállam bírósága által hozott határozat, elnevezésére való tekintet nélkül, ideértve az ítéletet, a végzést, meghagyást vagy végrehajtási intézkedést, valamint a költségeknek és kiadásoknak bírósági tisztviselő általi meghatározását. A VII. és a VIII. fejezet alkalmazásában »határozat« a harmadik államban tartási kötelezettségekkel kapcsolatban hozott határozat is;

[…]

4. »az eredeti eljárás helye szerinti tagállam«: az a tagállam, amelyben […] a határozatot meghozták […];

5. »a végrehajtás helye szerinti tagállam«: az a tagállam, ahol a határozatot […] végre kell hajtani;

6. »megkereső tagállam«: az a tagállam, amelynek központi hatósága a VII. fejezet szerinti kérelmet továbbít;

7. »megkeresett tagállam«: az a tagállam, amelynek központi hatósága a VII. fejezet szerinti kérelmet kap;

[…]”

7 Az említett rendeletnek „A határozatok elismerése, végrehajthatósága és végrehajtása” címet viselő IV. fejezete három szakaszra oszlik. E rendelet 16. cikkének megfelelően az említett rendelet 17–22. cikkét magában foglaló 1. szakaszt kell alkalmazni a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i hágai jegyzőkönyv (a továbbiakban: hágai jegyzőkönyv) hatálya alá tartozó tagállamokban hozott határozatokra. Az említett rendelet 23–38. cikkét magában foglaló 2. szakasz az e jegyzőkönyv hatálya alá nem tartozó tagállamokban hozott határozatokra alkalmazandó. Az ugyanezen rendelet 39–43. cikkét magában foglaló 3. szakasz valamennyi határozatra vonatkozó közös rendelkezéseket tartalmaz.

8 Ugyanezen rendelet 23. cikkének (1) bekezdése szerint:

„A 2007. évi hágai jegyzőkönyv hatálya alá nem tartozó tagállamokban hozott határozatokat a többi tagállamban külön eljárás alkalmazásának szükségessége nélkül el kell ismerni.”

9 A 4/2009 rendeletnek „Az elismerés megtagadásának indokai” című 24. cikke kimondja:

„A határozat nem ismerhető el, amennyiben:

a) az elismerés nyilvánvalóan ellentétes azon tagállam közrendjével, amelyben az elismerést kérelmezik. A közrendre vonatkozó feltétel nem alkalmazható a joghatósággal kapcsolatos szabályokra;

b) az eljárást megindító iratot vagy azzal egyenértékű iratot nem kézbesítették az alperes részére megfelelő időben ahhoz, hogy védelméről gondoskodhasson, [helyesen: azt az alperes távollétében hozták, ha az eljárást megindító iratot vagy azzal egyenértékű iratot nem kézbesítették az alperes részére megfelelő időben ahhoz, hogy védelméről gondoskodhasson,] kivéve ha az alperes elmulasztotta a határozatot megtámadó eljárás kezdeményezését, annak ellenére, hogy lehetősége lett volna rá;

[…]”

10 E rendelet „Végrehajthatóság” című 26. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A 2007. évi hágai jegyzőkönyv hatálya alá nem tartozó tagállamokban hozott és az adott államban végrehajtható határozat más tagállamban ugyanígy végrehajtható, amennyiben azt bármely érdekelt fél kérelmére ott végrehajthatónak nyilvánították.”

11 A 4/2009 rendelet VII. fejezete a központi hatóságok közötti együttműködésre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz. E rendelkezések e rendelet 49–63. cikkében találhatók.

12 Ugyanezen rendelet 51. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„(1) A központi hatóságok segítséget nyújtanak az 56. cikk értelmében benyújtott kérelmek tekintetében. Különösen:

a) továbbítják és fogadják ezeket a kérelmeket;

b) megindítják az ilyen kérelmekkel kapcsolatos eljárásokat, vagy elősegítik azok megindítását.”

13 A 4/2009 rendeletnek „A központi hatóságokon keresztül benyújtott kérelem” című 55. cikke kimondja:

„Az e fejezet szerinti kérelmet a kérelmező tartózkodási helye szerinti tagállam központi hatóságán keresztül kell benyújtani a megkeresett tagállam központi hatóságához.”

14 E rendelet 56. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) Azon tartásra jogosult, aki ezen rendelet alapján tartási követelések behajtását kívánja elérni, az alábbiak iránt nyújthat be kérelmet:

a) a határozat elismerése vagy elismerése és végrehajthatóságának megállapítása;

b) a megkeresett tagállamban hozott vagy elismert határozat végrehajtása;

c) amennyiben még nem született határozat, határozathozatal a megkeresett tagállamban, ideértve szükség esetén a származás megállapítását is;

d) határozathozatal a megkeresett tagállamban, amennyiben a megkeresett tagállamtól eltérő államban hozott határozat elismerése és végrehajthatóságának megállapítása nem lehetséges;

e) a megkeresett tagállamban hozott határozat módosítása;

f) a megkeresett tagállamtól eltérő államban hozott határozat módosítása.

(2) Az a kötelezett, akivel szemben tartási ügyben határozat született, az alábbiak iránt nyújthat be kérelmet:

a) olyan határozat elismerése, amely egy előző határozatnak a megkeresett tagállamban való végrehajtása felfüggesztéséhez vagy korlátozásához vezet;

b) a megkeresett tagállamban hozott határozat módosítása;

c) a megkeresett tagállamtól eltérő államban hozott határozat módosítása.”

15 Az említett rendelet „Átmeneti rendelkezések” című 75. cikke, amely e rendelet „Általános és záró rendelkezések” című IX. fejezetében szerepel, a következőképpen rendelkezik:

„(1) A (2) és (3) bekezdésre is figyelemmel e rendeletet csak az alkalmazásának megkezdésétől indult eljárásokra, az ettől kezdve jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre, valamint az ettől kezdve létrehozott közokiratokra kell alkalmazni.

(2) A IV. fejezet 2. és 3. szakaszát az alábbiakra kell alkalmazni:

a) a tagállamokban e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozott olyan határozatok, amelyeknek az elismerésére és végrehajthatóvá nyilvánítására irányuló kérelem benyújtására az említett időponttól kerül sor;

b) az e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt indult eljárásokban a rendelet alkalmazásának megkezdésétől hozott határozatok,

amennyiben e határozatok az elismerés és végrehajtás tekintetében a 44/2001/EK rendelet hatálya alá tartoznak.

[…]

(3) A központi hatóságok közötti együttműködésre vonatkozó VIII. fejezetet [helyesen: VII. fejezetet] a központi hatósághoz az e rendelet alkalmazásának megkezdését követően beérkező megkeresésekre és kérelmekre kell alkalmazni.”

16 Ugyanezen rendelet „Hatálybalépés” címet viselő 76. cikke a következőket írja elő:

„Ez a rendelet az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

A 2. cikk (2) bekezdését, a 47. cikk (3) bekezdését, valamint a 71., 72. és 73. cikket 2010. szeptember 18-tól kell alkalmazni.

Ezt a rendelet a második albekezdésben [helyesen: bekezdésben] említett rendelkezések kivételével 2011. június 18-tól kell alkalmazni, feltéve hogy a 2007. évi hágai jegyzőkönyv ezen a napon alkalmazható a Közösségben. Ennek hiányában e rendelet a jegyzőkönyv Közösségben való alkalmazásának napjától alkalmazandó.

[…]”

A 2009/451/EK határozat

17 Az Egyesült Királyságnak a 4/2009 rendelet elfogadására irányuló szándékáról szóló, 2009. június 8-i 2009/451/EK bizottsági határozat (HL 2009. L 149., 73. o.) 2. cikkének megfelelően e rendelet 2009. július 1-jén lépett hatályba az Egyesült Királyságban.

A 2009/941/EK határozat

18 A tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i hágai jegyzőkönyvnek az Európai Közösség általi megkötéséről szóló, 2009. november 30-i 2009/941/EK tanácsi határozat (HL 2009. L 331., 17. o.; helyesbítés: HL 2017. L 37., 28. o.) 4. cikke (1) bekezdésének megfelelően e jegyzőkönyv szabályait az Unióban 2011. június 18-tól ideiglenesen alkalmazni kell.

Az Egyesült Királyság joga

19 A 4/2009 rendeletet az Egyesült Királyságban (és így Észak-Írországban is) a Civil Jurisdiction and Judgments (Maintenance) Regulations (SI 2011/1484) (a polgári ügyekben irányadó joghatóságról és a bírósági határozatokról [tartással kapcsolatos ügyek] szóló, 2011. évi 1484. sz. rendelet) hajtotta végre.

20 A Magistrates' Courts (Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982) Rules (Northern Ireland) 1986 (az általános hatáskörű elsőfokú bíróságokról [a polgári ügyekben irányadó joghatóságról és a bírósági határozatokról szóló 1982. évi törvény] szóló, 1986. évi szabályzat [Észak-Írország]) 4. cikkének (1A) bekezdése a következőket írja elő:

„Amennyiben a Magistrates' Court for the Petty Sessions (általános hatáskörű elsőfokú bíróság) hivatalvezetőjéhez a [4/2009 rendelet] 26. cikke szerint az Egyesült Királyságtól eltérő, a rendelet hatálya alá tartozó államban hozott, tartásról szóló határozat végrehajtás érdekében történő nyilvántartásba vétele iránti kérelmet nyújtanak be, a hivatalvezető a határozatot [az említett rendelet] 24. cikkére és a jelen cikk (3) és (4) bekezdésére is figyelemmel a bíróságánál a határozatok gyűjteményébe jegyzőkönyv vagy emlékeztető formájában bejegyezve és általa aláírva nyilvántartásba veteti."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

21 TKF és AKF lengyel állampolgárok 1991-ben kötöttek házasságot Lengyelországban. Két fiuk született.

22 1999. április 1-jén egy lengyel bíróság TKF-fel szemben AKF javára tartásdíjat ítélt meg.

23 2002 decemberében egy lengyel bíróság előtt a tartással kapcsolatban új eljárásokat indítottak. Ezen eljárások végén 2003. február 14-én új, az eredeti határozatot módosító, tartással kapcsolatos határozatokat hoztak.

24 TKF és AKF házasságát 2004-ben felbontották. 2006 augusztusában TKF Észak-Írországba érkezett, és azóta is ott tartózkodik.

25 2013. október 24-i és 2014. augusztus 15-i határozatával (a továbbiakban: nyilvántartásba vételi határozatok) a Magistrates' Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Belfastban és Newtownabbey-ben eljáró, általános hatáskörű elsőfokú bíróság, Egyesült Királyság) hivatalvezetője nyilvántartásba vett és végrehajthatóvá nyilvánított a lengyel bíróság által 2003. február 14-én hozott két, tartással kapcsolatos határozatot. A nyilvántartásba vételi határozatokat a 4/2009 rendelet 75. cikke alapján hozták. Ez utóbbi határozatok azt is megállapítják, hogy az így nyilvántartásba vett határozatok ugyanezen rendelet IV. fejezetének 2. szakasza alapján végrehajthatók.

26 TKF a nyilvántartásba vételi határozatokkal szemben keresetet nyújtott be a High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Észak-Írország felsőbírósága, Queen's Bench kollégium, Egyesült Királyság) előtt. E kereset alátámasztása érdekében lényegében arra hivatkozott, hogy mivel a Lengyel Köztársaság a szóban forgó, tartással kapcsolatos határozatok meghozatalának időpontjában nem volt tagállam, e rendelet IV. fejezetének 2. szakasza a jelen ügyben nem alkalmazható. Ezenkívül arra hivatkozott, hogy az említett rendelet 23. és 26. cikke e határozatokra nem alkalmazható, és hogy mindenesetre e határozatok nem felelnek meg ugyanezen rendelet 24. cikkének, mivel semmi nem bizonyítja, hogy TKF tudott a szóban forgó eljárásokról, azokban megjelent volna vagy képviseltette volna magát.

27 A High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Észak-Írország felsőbírósága, Queen's Bench kollégium) e keresetet azzal az indokkal utasította el, hogy a 4/2009 rendelet nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a rendelet időbeli hatályát kizárólag a tartással kapcsolatos azon határozatokra korlátozná, amelyeket valamely tagállam bírósága e tagállam uniós csatlakozásának időpontját követően hozott. Ezenkívül e bíróság szerint, ha a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdése nem is alkalmazandó, e rendelet VII. fejezete a 75. cikk (3) bekezdése értelmében alkalmazandó a jelen ügyben, mivel a Lengyel Köztársaság a hágai jegyzőkönyvben részes állam. Az említett bíróság így kimondta, hogy a lengyel bíróság határozatait e fejezetnek megfelelően érvényesen vették nyilvántartásba és hajtották végre.

28 TKF ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, amelynek kétségei vannak a 4/2009 rendeletnek a tartási kötelezettséggel kapcsolatos olyan határozatokra való alkalmazhatóságát illetően, amelyeket Lengyelországban e tagállam uniós csatlakozását megelőzően hoztak, valamint azzal kapcsolatban, hogy a Magistrates' Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Belfastban és Newtownabbey-ben eljáró, általános hatáskörű elsőfokú bíróság) rendelkezik-e joghatósággal arra, hogy a szóban forgó határozatokat e rendelet 75. cikkének valamely rendelkezése alapján nyilvántartásba vegye.

29 E körülmények között a Court of Appeal in Northern Ireland (Észak-Írország fellebbviteli bírósága, Egyesült Királyság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdését, hogy az kizárólag azokra a »határozatokra« alkalmazandó, amelyeket a határozatok meghozatalakor uniós tagsággal rendelkező államokban hoztak meg?

2) Tekintettel arra, hogy [a Lengyel Köztársaság] jelenleg a hágai jegyzőkönyv hatálya alá tartozó, európai uniós tagállam, valamely lengyel bíróság által 1999 és 2003 között, vagyis [a Lengyel Köztársaság] európai uniós csatlakozása előtt hozott, tartásról szóló határozatok jelenleg nyilvántartásba vehetők-e és végrehajthatók-e valamely más uniós tagállamban a 4/2009 rendelet valamely része alapján, és különösen:
   a) a 4/2009 rendelet 75. cikkének (3) bekezdése, valamint 56. cikke alapján;
   b) a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) bekezdése, valamint IV. fejezetének 2. szakasza alapján;
   c) a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontja, valamint IV. fejezetének 3. szakasza alapján;
   d) a 4/2009 rendelet bármely más cikke alapján?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

30 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az csak a nemzeti bíróságok által olyan államokban hozott határozatokra alkalmazandó, amelyek e határozatok meghozatalának időpontjában már az Unió tagállamai voltak.

31 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a 4/2009 rendelettel az uniós jogalkotó a 44/2001 rendeletben szereplő, tartási kötelezettségekre vonatkozó rendelkezéseket olyan rendelkezésekkel kívánta felváltani, amelyek – figyelemmel a tartási követelések rendezéséhez kapcsolódó különös sürgősségre – megkönnyítik, ekként pedig felgyorsítják a végrehajtást elrendelő bíróság előtti eljárást (2020. június 4-i FX [Tartási követelés végrehajtásával szembeni jogorvoslati kérelem] ítélet, C-41/19, EU:C:2020:425, 32. pont).

32 Amint azt a Bíróság kimondta, a 4/2009 rendelet *lex specialisnak* tekinthető a tartással kapcsolatos ügyek sajátos területén többek között a joghatóságra, az alkalmazandó jogra, valamint a bírósági határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó kérdéseket illetően (2020. június 4-i FX [Tartási követelés végrehajtásával szembeni jogorvoslati kérelem] ítélet, C-41/19, EU:C:2020:425, 33. pont).

33 Ami különösen e rendelet „Átmeneti rendelkezések" című 75. cikkét illeti, annak (1) bekezdése előírja, hogy az említett rendeletet főszabály szerint csak az alkalmazásának megkezdését követően indult eljárásokra, az ezt követően jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre, valamint az ezt követően létrehozott közokiratokra kell alkalmazni.

34 Mindazonáltal ezen általános szabálytól eltérve, az említett 75. cikk (2) bekezdése értelmében a 4/2009 rendelet IV. fejezetének 2. és 3. szakasza alkalmazandó az e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozott bizonyos határozatokra, illetve az ezt megelőzően indult bizonyos eljárásokra.

35 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatokat, amelyeknek az Egyesült Királyságban való nyilvántartásba vételét és végrehajtását vitatják, 2003. február 14-én, azaz a 4/2009 rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozták Lengyelországban. Amint a 76. cikkének harmadik bekezdéséből következik, e rendeletet – az említett 76. cikk második bekezdésében foglalt rendelkezések kivételével – 2011. június 18-tól kell alkalmazni, feltéve hogy a hágai jegyzőkönyv ezen időpontban alkalmazható az Unióban. Márpedig a 2009/941 határozat 4. cikkének megfelelően e jegyzőkönyv 2011. június 18-án valóban alkalmazandó volt az Unióban.

36 Ezzel szemben e határozatokat a 2013. október 24-i és 2014. augusztus 15-i határozatokkal vették nyilvántartásba és nyilvánították végrehajthatóvá Észak-Írországban, így valószínű, hogy az említett határozatok elismerését és végrehajthatóvá nyilvánítását a 4/2009 rendelet alkalmazásának megkezdését követően kérték, amit azonban a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.

37 Ez utóbbi fenntartással a jelen ügyben tehát főszabály szerint az e rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szereplő helyzet tűnik relevánsnak, mivel az olyan határozatokra vonatkozik, amelyeket a tagállamokban az említett rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hoztak, és amelyek elismerését és a végrehajthatóvá nyilvánítását ezen időpontot követően kérik.

38 Mindemellett emlékeztetni kell arra, hogy a Lengyel Köztársaság 2004. május 1-jén, vagyis azt követően csatlakozott az Unióhoz, hogy az említett egyes, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatokat meghozták, de azt megelőzően, hogy ugyanezen határozatok elismerését és végrehajtását kérték.

39 Ebben az összefüggésben tehát azt kell eldönteni, hogy a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontja kizárólag az olyan államokban hozott, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatokra alkalmazható-e, amelyek e határozatok meghozatalának időpontjában már az Unió tagállamai voltak, vagy e rendelkezés olyan határozatok esetében is alkalmazható-e, amelyeket e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hoztak egy olyan államban, amely csak e határozatok meghozatalát követően lett az Unió tagállama.

40 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2014. november 12-i L ítélet, C-656/13, EU:C:2014:2364, 38. pont).

41 A 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdése a) pontjának szövegét illetően rá kell mutatni arra, hogy az a „tagállamokban hozott” határozatokra utal.

42 Egyébiránt az említett rendelet 2. cikke (1) bekezdése 1. pontjának első mondata értelmében „határozat” alatt a tartással kapcsolatos ügyekben „valamely tagállam” bírósága által hozott határozat értendő.

43 Mindazonáltal, amint azt a Bizottság megjegyezte, e két rendelkezés együttesen figyelembe vett szövege önmagában nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy az elsőként említett rendelkezés értelmében vett határozatot olyan állam bíróságának kell meghoznia, amely e határozat meghozatalának időpontjában már tagja volt az Uniónak. Ugyanis, noha e két rendelkezés szövegéből az következik, hogy elengedhetetlen, hogy abban az időpontban, amikor valamely határozat elismerését vagy végrehajtását kérik, megállapítható legyen, hogy e határozat olyan államtól származik, amely ezen időpontban uniós tagállam minőséggel rendelkezik, az említett szövegek viszont nem foglalják magukban azt, hogy e minőségnek az érintett határozat meghozatalának időpontjában is szükségszerűen fenn kell állnia.

44 Azt az összefüggést is figyelembe kell venni, amelybe a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontja illeszkedik, valamint azon szabályozás célkitűzéseit is, amelynek e rendelkezés a részét képezi.

45 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy a 4/2009 rendelet (44) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy az e rendelet 75. cikkében foglalt átmeneti rendelkezések célja a tartással kapcsolatos ügyekben a 44/2001 rendelet szerinti szabályozásról a 4/2009 rendeletben megállapított szabályozásra történő átmenet biztosítása, lehetővé téve ezáltal a 44/2001 rendelet hatálya alatt hozott bírósági határozatok elismerését és végrehajtását.

46 Ezenkívül a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének első albekezdéséből az következik, hogy e rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontja csak azzal a feltétellel alkalmazható, ha az abban említett határozatok az elismerésük és végrehajtásuk tekintetében a 44/2001 rendelet hatálya alá tartoznak.

47 Márpedig meg kell állapítani, hogy – amint az a 44/2001 rendelet 66. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik – e rendelet rendelkezései kizárólag a rendelet hatálybalépését követően indított bírósági eljárásokra alkalmazhatók. Ezen elv célja mind a joghatóság kérdésének, mind pedig a bírósági határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó rendelkezéseknek a szabályozása (2012. június 21-i Wolf Naturprodukte ítélet, C-514/10, EU:C:2012:367, 21. pont).

48 A 44/2001 rendelet 66. cikke (2) bekezdésének a) pontja ugyanakkor előírja, hogy az említett elvtől eltérve e rendeletnek a bírósági határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó rendelkezéseit alkalmazni kell a származási tagállamban az említett rendelet hatálybalépését megelőzően indított bírósági eljárások eredményeként ezen időpontot követően hozott határozatokra, amennyiben az eljárást a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló Brüsszeli Egyezménynek vagy a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló Luganói Egyezménynek (a továbbiakban: Luganói Egyezmény) mind a származási tagállamban, mind a címzett tagállamban történő hatálybalépését követően indították.

49 E tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy valamely bírósági határozat elismerése és végrehajtása szempontjából a 44/2001 rendelet akkor alkalmazható, ha e határozat meghozatalának időpontjában e rendelet mind a származási tagállamban, azaz azon államban, amelyben a bírósági határozatot meghozták, mind pedig a címzett tagállamban, azaz azon államban, amelyben e határozat elismerését és végrehajtását kérik, hatályban volt (lásd ebben az értelemben: 2012. június 21-i Wolf Naturprodukte ítélet, C-514/10, EU:C:2012:367, 34. pont).

50 Ebből következik, hogy az olyan állam bírósága által tartási kötelezettség tárgyában hozott határozatok, amely e határozatok meghozatalának időpontjában még nem volt tagja az Uniónak, és amelyben ennélfogva a 44/2001 rendelet még nem volt hatályban, nem tartoznak e rendelet hatálya alá.

51 Ebben az esetben nincs jelentősége annak a kérdésnek, hogy az e határozatok elfogadásához vezető bírósági eljárásokat a Luganói Egyezmény érintett államban való hatálybalépését követően indították-e meg, mivel az említett határozatok meghozatalának időpontjában a 44/2001 rendelet még nem lépett hatályba ebben az államban.

52 A fentiekre tekintettel az ilyen határozatok nem tartoznak a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontjában foglalt átmeneti rendelkezés hatálya alá sem.

53 Mivel ugyanis az olyan államokban hozott határozatok, amelyek nem voltak az Unió tagállamai, nem tartoznak a 44/2001 rendelet hatálya alá, nem indokolt e határozatokra kiterjeszteni a 4/2009 rendelet 75. cikkében foglalt átmeneti rendelkezések kedvezményét, amely cikk – amint arra a jelen ítélet 45. pontja emlékeztet – a 44/2001 rendelet alapján hozott bírósági határozatok elismerésének és végrehajtásának biztosítására irányul.

54 Végül a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdése a) pontjának ilyen értelmezése azon elvnek is megfelel, miszerint az olyan szabályt, mint amilyen az említett rendelkezés is, amely – amint az ezen ítélet 34. pontjában megállapításra került – valamely általános szabálytól való eltérésre vonatkozik, megszorítóan kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2007. november 15-i Granberg ítélet, C-330/05, EU:C:2007:679, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

55 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az csak a nemzeti bíróságok által olyan államokban hozott határozatokra alkalmazandó, amelyek e határozatok meghozatalának időpontjában már az Unió tagállamai voltak.

A második kérdésről

56 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 4/2009 rendeletet úgy kell-e értelmezni, hogy annak 75. cikke vagy e rendelet bármely más rendelkezése lehetővé teszi, hogy a valamely államban ezen állam uniós csatlakozását megelőzően és az említett rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozott, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatokat ezen állam uniós csatlakozását követően egy másik tagállamban elismerjék és végrehajtsák.

57 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a jelen ítélet 33. pontjában megállapításra került – a 4/2009 rendelet 75. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy az említett rendeletet főszabály szerint csak az alkalmazásának megkezdését követően indult eljárásokra, az ezt követően jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre, valamint az ezt követően létrehozott közokiratokra kell alkalmazni.

58 Továbbá az e szabálytól való egyedüli eltéréseket az uniós jogalkotó a 4/2009 rendelet 75. cikkének (2) és (3) bekezdésében kifejezetten szabályozta.

59 Ami az e rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontjában foglalt eltérést illeti, az első kérdésre adott válaszból mindazonáltal kitűnik, hogy ez az eltérés csak az olyan államokban hozott határozatokra alkalmazható, amelyek e határozatok meghozatalának időpontjában már az Unió tagállamai voltak. Márpedig nem ez a helyzet az alapügy tárgyát képező, Lengyelországban 2003. február 14-én hozott, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatok esetében, amely állam csak 2004. május 1-jén csatlakozott az Unióhoz. E rendelkezés tehát nem alapozhatja meg az ilyen határozatok más tagállamban való elismerését és végrehajtását.

60 Ami a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének b) pontjában szereplő eltérést illeti, az azokra a határozatokra vonatkozik, amelyeket az e rendelet alkalmazásának megkezdése előtt indult eljárásokban a rendelet alkalmazásának megkezdését követően hoztak. Ekképpen az alapügyben ezen eltérés sem alkalmazható, mivel – amint az a jelen ítélet 35. pontjából kitűnik – az alapügyben szóban forgó, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatokat az említett rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozták.

61 Végül, amint az a jelen ítélet 46. pontjában megállapításra került, a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének első albekezdésből kitűnik, hogy ezen albekezdés csak azzal a feltétellel alkalmazható, ha az abban említett határozatok az elismerés és a végrehajtás tekintetében a 44/2001 rendelet hatálya alá tartoznak.

62 Márpedig a 44/2001 rendelet Lengyelországban csak 2004. május 1-jén lépett hatályba.

63 Ebből következik, amint az a jelen ítélet 50. pontjából kitűnik, hogy az alapeljárásban szóban forgó, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatok nem tartoznak e rendelet hatálya alá, és ennélfogva – amint az ezen ítélet 60. pontjából következik – nem tartoznak a 4/2009 rendelet 75. cikke (2) bekezdésének hatálya alá sem.

64 E tekintetben a lengyel kormány által szóbeli észrevételeiben a 44/2001 rendelet 66. cikke (2) bekezdésének a) pontjával kapcsolatban hivatkozott azon körülmény, hogy a Luganói Egyezmény 2000. február 1-jén hatályba lépett Lengyelországban, ezen értelmezést nem kérdőjelezheti meg, amint az a jelen ítélet 51. pontjából következik.

65 Ami a 4/2009 rendelet 75. cikkének (3) bekezdését illeti, e rendelkezés kifejti, hogy e rendeletnek a központi hatóságok közötti együttműködésre vonatkozó VII. fejezetét a központi hatósághoz az említett rendelet alkalmazásának megkezdését követően beérkező megkeresésekre és kérelmekre kell alkalmazni.

66 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy a 4/2009 rendelet (31) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy az uniós jogalkotó a központi hatóságok közötti együttműködést azzal a céllal kívánta létrehozni, hogy megkönnyítsék a tartási követelések határokon átnyúló behajtását, valamint hogy segítséget nyújtsanak a tartási követelés jogosultjainak és kötelezettjeinek jogaik más tagállamban történő érvényesítéséhez (2017. február 9-i S. ítélet, C-283/16, EU:C:2017:104, 35. pont).

67 Konkrétabban, az említett rendelet 51. cikkének (1) bekezdése értelmében e hatóságok segítséget nyújtanak az 56. cikk szerinti kérelmek tekintetében azáltal, hogy továbbítják és fogadják ezeket a kérelmeket, illetve elősegítik az említett kérelmekkel kapcsolatos eljárások megindítását.

68 Ezen 56. cikk (1) bekezdése értelmében azon tartásra jogosult, aki a 4/2009 rendelet alapján tartási követelések behajtását kívánja elérni, így többfajta kérelmet is benyújthat, azaz lényegében benyújthat valamely határozat elismerése és/vagy végrehajthatóságának megállapítása iránti kérelmet, a megkeresett tagállamban hozott vagy elismert határozat végrehajtása iránti kérelmet, a megkeresett tagállamban való határozathozatal iránti kérelmet, vagy valamely határozat módosítása iránti kérelmet. Ebben az esetben a tartásra jogosult – e rendelet 55. cikkének megfelelően – a tartózkodási helye szerinti tagállam központi hatóságához fordul, amely köteles a kérelmet továbbítani a megkeresett tagállam központi hatóságához.

69 Ami a kötelezettet illeti, ez utóbbi a 4/2009 rendelet 56. cikkének (2) bekezdése értelmében kérheti a valamely korábbi határozat végrehajtását felfüggesztő vagy korlátozó határozat elismerését, vagy kérheti valamely határozat módosítását.

70 A jelen ítélet 66–68. pontjában említett, a 4/2009 rendelet VII. fejezetében szereplő rendelkezésekből az következik, hogy a központi hatóságok szerepe e tekintetben azonban arra korlátozódik, hogy kérésre segítséget nyújtsanak a tartásra jogosultnak vagy a kötelezettnek az e rendelet 56. cikke szerinti kérelmeik továbbítása vagy átvétele, vagy az e kérelmekkel kapcsolatos eljárások megindítása érdekében.

71 Ezzel szemben az említett rendelkezések nem érintik a tartási kötelezettséggel kapcsolatos bírósági határozatok elismerésének vagy végrehajtásának feltételeit, amelyek kizárólag az említett rendeletnek „A határozatok elismerése, végrehajthatósága és végrehajtása” című IV. fejezetében szerepelnek, amelyre ugyanezen rendelet 75. cikkének (2) bekezdése utal, e cikk (3) bekezdése azonban nem.

72 Következésképpen a tartási kötelezettséggel kapcsolatos olyan határozatok, mint amelyekről az alapügyben szó van, amelyeket valamely államban ezen állam uniós csatlakozását megelőzően és a 4/2009 rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hoztak, ezen állam uniós csatlakozását követően e rendelet 75. cikkének (3) bekezdése alapján nem ismerhetők el és nem hajthatók végre egy másik tagállamban.

73 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy a központi hatóságokhoz intézett, a 4/2009 rendelet VII. fejezetében szereplő rendelkezéseken alapuló segítségnyújtás iránti kérelem jogot, nem pedig kötelezettséget képez. E kérelem következésképpen fakultatív, és csak akkor alkalmazandó, ha azt a

tartásra jogosult érvényesíteni kívánja, például azért, hogy a tartásra jogosult tartózkodási helyéhez hasonló, bizonyos különös nehézségeket leküzdjön (2017. február 9-i S. ítélet, C-283/16, EU:C:2017:104, 40. pont).

74 Márpedig, amint arra a főtanácsnok az indítványának 47. pontjában rámutatott, annak elfogadása, hogy a valamely állam bírósága által ezen állam uniós csatlakozását megelőzően hozott határozat elismerése és végrehajtása attól függhet, hogy a tartásra jogosult a tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozat végrehajtása érdekében igénybe vette-e a VII. fejezet által kínált különböző utakat, vagy sem, hátrányos megkülönböztetéshez vezetne azon tartásra jogosultak között, akik úgy döntenek, hogy kérelmüket a központi hatóságokon keresztül nyújtják be, illetve akik úgy döntenek, hogy közvetlenül az illetékes hatóságokhoz fordulnak.

75 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 4/2009 rendeletet úgy kell értelmezni, hogy e rendelet egyetlen rendelkezése sem teszi lehetővé, hogy a valamely államban ezen állam uniós csatlakozását megelőzően és az említett rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozott, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatokat ezen állam uniós csatlakozását követően egy másik tagállamban elismerjék és végrehajtsák.

A költségekről

76 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

1) **A tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet 75. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az csak a nemzeti bíróságok által olyan államokban hozott határozatokra alkalmazandó, amelyek e határozatok meghozatalának időpontjában már az Európai Unió tagállamai voltak.**

2) **A 4/2009 rendeletet úgy kell értelmezni, hogy e rendelet egyetlen rendelkezése sem teszi lehetővé, hogy a valamely államban ezen állam európai uniós csatlakozását megelőzően és az említett rendelet alkalmazásának megkezdése előtt hozott, tartási kötelezettséggel kapcsolatos határozatokat ezen állam uniós csatlakozását követően egy másik tagállamban elismerjék és végrehajtsák.**

Aláírások